

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

061

Hely

Idő

"1923"

Személy

Szerző:

Cím: *Séta az Akadémia elzárt falai között*

Forrás:

Magyarország

Bp

(Hely)

1923. 4. 19

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Séta az Akadémia elzárt falai között

Arany János íróasztala és Gyulai Pál osztálykönyve. — Mikszáth ereklyéi. — Festmények és szobrok. Miért nem tekinthetők meg vasárnap az Akadémia gyűjteményei?

Az elfelejtett Budapest

A Magyar Tudományos Akadémia mint valami megközelíthetetlen fellelgyár él a magyar köztudatban, ahol csakakallú akadémikusok székelnék, ahol nem sokat törődnek a mindennapi élettel és a fiatal irodalommal. A magyar „Institut“ kétségtelenül nem foglalja el azt a helyet a magyar szellemi életben, mint például a Francia Akadémia, amely nem idegenkedett attól sem, hogy a jelenkor legnépszerűbb francia színpadi szerzőit, Robert de Flers-t és Maurice Donnay-t — aki pedig a Montmartre kabaráiban kezdte írói pályáját — felvegye tagjai sorába. A Magyar Tudományos Akadémia tényleg meglehetősen elzárkózott fellelgyár, mindamellett természetesen tudományos és sok egyéb kulturális szempontból is fontos tényezője a magyar szellemi életnek. Azonban nem erről van szó, hanem mindarról a hallatlanul gazdag és értékes kincséről és ereklyéről, amit az Akadémia falai magukbazzárnak és amelyekről a nyilvánosság alig tud valamit, részben a magyar nemtörődömség, részben a gyűjtemények helytelen adminisztrációja folytán.

Képek, szobrok

Az Esterházy Képtár és a Nemzeti Múzeum történelmi arcképgyűjteményének egyesítéséből alkották meg az Akadémiában elhelyezett Történelmi Arcképcsarnokot, amely mostanában nyílt meg, amelyet azonban alig látogat valaki. Ezenkívül úgyszólván majd mindögyik terem és szoba falát külön értékes festmények ékesítik. Magában a díszteremben látható Lotz nagyméretű festménye, amely a magyar művelődés hat korszakát ábrázolja.

Az igazgatói terem büszkesége Eötvös József báró arcképe Székely Bertalantól, továbbá Benczur igen értékes festménye Rudolf trónörököséről, valamint Spányik Kornél, id. Vastagh György és Balló Ede egy-egy portréja. A heti ülésteremben is értékes képek és szobrok láthatók: Ligeti Antal négy gyönyörű tájképe, azután Széchenyi dőblingi korából való

szobra, amelyet Vay báró mintázott. Itt van Desseffy Emil gróf elnök mellszobra is, aki alatt az Akadémia épült. Az úgynevezett Képesteremben, ahol az Akadémia zárt üléseket szokott tartani, látható Amerling hatalmas festménye Széchenyi István grófról. Ugyancsak itt van feleségének, Crescenciának, nagyméretű portréja Ender János bécsi festőtől, amit maga Széchenyi rendelt meg 1834-ben. Barabás Miklós több értékes portréját őrzik ezenkívül a különböző termekben, amelyek kincseit lehetetlen mind felsorolni.

Arany János és Gyulai Pál szobája

Csak szent áhitattal léphetjük át annak a szobának a küszöbét, amelyben Arany János, mint az Akadémia főtitkára dolgozott hosszú éveken át. Homályos, egyszerű szoba ez, az ablakok az udvarra nyílnak és a bútorzat ugyanaz most is, mint volt Arany János korában. Maga az íróasztal is Arany Jánosé volt és lehetetlen meghatódottság nélkül állni ez előtt az egyszerű, festett asztal előtt, ahol a legnagyobb magyar epikus végezte főtitkári teendőit. Az íróasztalon most is ott áll Kazinczy kis arcképe, mint akkoriban... Ebben a szobában dolgozik most melegebb napokon Balogh Jenő, az Akadémia mostani főtitkára, aki hallatlan szorgalommal látja el hivatalos teendőit. Azért csak melegebb napokon, mert ezt a szobát rendszerint nem fűtik, lévén kevés pénze az Akadémiának.

A szomszédságban van Gyulai Pál „úr“ szobája, aki sokáig osztálytitkára volt az Akadémiának. Itt is minden érintetlen. Az íróasztalon látható „Gyulai Pál osztálykönyve“ — amelyet ha fellapozunk, látjuk a legnagyobb magyar kritikus apró gyöngybetűkkel írott feljegyzéseit az egyes beérkezett akadémiai munkákra vonatkozólag. Balassa Bálint és Brassai Sámuel, valamint Károlyi György gróf olajképe ékesítik a kis szoba falait. (Károlyi György gróf egyik alapítója volt az Akadémiának, aki 40.000 pengő forintot adott erre a célra.)

A Széchenyi Múzeum és a könyvtár

A legnagyobb magyar életére vonatkozó emlékek összegyűjtését, azaz a Széchenyi Múzeum alapítását az Akadémia 1896-ban határozta el. A múzeum rendkívül gazdag és tartalmazza a Széchenyi működésére vonatkozó könyveket, nyomtatványokat és kéziratokat, valamint számos sokszorosított és eredeti képet. Igen sok művészeti és iparművészeti szempontból is értékes Széchenyi-ereklyéje van ennek a gyűjteménynek, közöttük sok olyan, amelyek Széchenyi személyével szorosabb kapcsolatban voltak és rendkívül finom műizléséről tanuskodnak.

A könyvtár a palota dunaparti szárnyának földszintjén és emeletén lévő termekben van, azonban az akadémiauccai szárny is nagyrészt a könyvtár céljait szolgálja. Az igen értékes könyvgyűjtemény alapját a széki Teleki grófok vetették meg. 1838-ig 2230 kötetre rügött csak a könyvek száma, amelyeket Czuczor Gergely, mint az Akadémia segédjegyzője lajstromozott. Az évek folyamán azután folyton gyarapodott a könyvtár és 1899-ben Teleki József gróf bőkezűségéből egy eredeti Corvin-kodexszel is gazdagodott és 1844-ben immár 50—60.000 kötetből áll, 1913. év végén pedig ennek a négyszeresét őrzik az Akadémia falai között. Erdekes és rendkívül gazdag a kéziratgyűjtemény is. 1886-ban 4500 forintért szerezték meg Szilágyi Dániel konstantinápolyi hazánkfa keleti kéziratokban gazdag könyvtárát, 1888-ban pedig Ráth György kilenc XVI.—XVII. századbéli magyar nyomtatványt ajándékozott az akadémiai könyvtárnak.

Mikszáth szobája

A nagy palóc emléktárgyait övezte Mikszáth Kálmánné és fia 1913-ban ajánlották fel az Akadémiának. Az első emelet egy kis szobájában őrzik ezeket a rendkívül értékes ereklyéket. Ebben a szobában dolgozik különben Fröhlich Izidor, a világhírű fizikus, aki az Akadémia harmadik osztályának a titkára.

A legérdekesebb az üvegbura alatt őrzött íróasztal, amelyen minden abban az összevisszaságban van, mint ahogy Mikszáth életében volt. Megkezdett kéziratok, két doboz eredeti svéd gyűjtő, egy tájék:

pipa, a „Vasárnapi Ujság szerkesztőse” felirato is zárva vannak. A teremőr azonban, mintha csak viselő levélpapír, egy majdnem egészen elszívott teljesíteni akarná Goethe utolsó kívánságát és ideget britannikasziivar papírszipkában és egy alig megakarna tenni a nagy költő utolsó szavainak, amelyek kezdett virgíniasziivar hever az íróasztalon. Hováúgy szóltak: „Mehr Licht!” —, odalép az ablakhoz és lett ezeknek a szivaroknak a kékes füstje, amely befelnyitja a fatáblákat. A tavaszi délelőtti aranyos nap-úgy szeretett munkaközben is elmerengeni Mikszáth sugara áramlik be az ablakon át a szobába, amely-Mindez elmúlt, de megmaradt szerencsére az a sok-ben a Faust halhatatlan írójával kapcsolatos sok-sok sok gyönyörű kötet, amelyekkel a nagy elbeszélő-érdekes emléket őrznek. Eredeti kéziratok, Schiller két kézírásos levele Goethe-hez, a pohár, amelyet Karlshadban kapott ajándékol a várostól, azután a költő néhány hajfűrtje, amelyet a halottaságyon vág-tak le, végül a különböző kiadású Goethe-kötetek és a Goethevel foglalkozó irodalom gazdag könyvtára.

Az íróasztalon van egy megkezdett levél Kluen-Hédervály gróf akkori miniszterelnökhöz. A levél megszólítása így szól: „Kegyelmes Uram! Igen tisztelt vezérem!” Ugyancsak az íróasztalon fekszik egy 1901—1906-ból való Országgyűlési Almanach. Még két könyv porosodik az íróasztalon, az egyik Ver-seghy Ferenc kisebb költeményeit tartalmazza, a má-sik egy nagyon régi magyar munka. Érdekes az a fatábla, amelyen Mikszáth az ágyban dolgozott, ha a betegség ágyhoz kötötte. Az íróasztal mellett ki-asztal áll, amelyen Mikszáth 1883-ban elhunyt Já-noska nevű kisfiának játéka láthatók és ezek sorá-ban: A ló, a bárány és a nyúl, amelyekről il-cimű gyönyörű novelláját írta. A szobában látható még több szobor és festmény, amelyek mind Mik-száthtal vannak vonatkozásban. Egy vitrinában aranyszemüveg, cvikker és pénztárca. A falon Faragó ka-rikatúrái Mikszáthról, Szilágyi Dezsőről, Bánffy De-zsőről és Kossuth Ferencről. Elmúlt világ soha vissza-nem térő alakjai . . .

Sajnos, a közönség nem vesz tudomást erről a kegyeletos gyűjteményről sem, amely nem is szerepel az Akadémia bejáratánál a kifüggesztett tárgymutatóban. A kíséretben levő teremőr szo-morúan mondja, hogy senki sem érdeklődik a Mik-száth-szoba felől.

A Goethe-szoba és eyebek

A földszinten őrzik azokat az ereklyéket, ame-lyeket Elischer Boldizsár gyűjtött össze annak ide-jén és amelyek mind a nagy német költő életével kapcsolatosak. Ide sem igen jönnek érdeklődők, a kísérom elmondja, hogy a háború előtt még csak jöttek, most azonban magyarok egyáltalában nem jönnek, csak külföldiek, olaszok, japánok, ameri-kaiak és angolok, stb. — de azok is ritkán. Mikor belépünk a szobába, sötétben fogad. az ablaktáblák

Kijövet az épületből, az előcsarnokban néhány perccel szentelünk Holló Barnabás domborművének, amely Erzsébet királynét ábrázolja Deák Ferenc ra-vatala előtt. A dombormű szürkés-fehér ruszkieai márványból készült és nagyszerű ékessége az elő-csarnoknak.

Vasárnap minden zárva van az Akadémián

Franciaországban törvény intézkedik, hogy a nemzet nagy műzeumait télvisz idején a hét minden napján, különösen vasárnap, gondosan fűteni kell. Ezt a törvényt azért hozták, hogy a francia nemzet széles rétegeit, a legszegényebeket is, hozzászoktas-sák a műkincsek látogatásához. Ezért történik, mert Párizs legszegényebjei és a külváros kéték alakjai is szorgalmas látogatói a Louvrenak, ahol télen napgyserűen lehet — melegedni („Le calorifère nation-al.”) Mi szegények vagyunk, ezdőszerint fűtésre alig telik, de amikor gazdagok voltunk, akkor sem igyekeztünk a nemzet széles rétegeit közelebb vinni a magyar génusz kincseihez. Ezt a gyönyörű palotát például, amelynek minden szobája a legnagyobb mű-tradíció és amely örök ragyogással hirdeti a magyar szellem teremtő erejét — vasárnap mindig zárva tartják. A középosztály dolgozó tagjainak és a nemzeti gondolat számára oly fontos munkásságnak pe-dig csak vasárnap van ráérő ideje, hogy műzeumo-kat látogathasson és hogy megismerhesse az évszázá-dos magyar szellem kincseit, hogy azután ezen az úton is megtanuljon törhetetlen hittel bízni ennek a nemzetnek a jövőnd nagyságában. Budapest népét is így lehetne becsábítani a magyar szellem fel-szentelt csarnokaiba, amelyek a mostani rendszer mellett szinte hozzáférhetetlenek.